

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти
Кафедра філософії

ДИСКУРС В УМОВАХ МІНЛИВОСТІ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

Матеріали

Всеукраїнської науково-практичної конференції

з міжнародною участю

**до 95-річчя Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Богдана Хмельницького**

(20-21 квітня 2018 р.)

**Мелітополь
Видавництво МДПУ імені Богдана Хмельницького
2018**

УДК 378.4(447.64-21)МДПУ: 001.891(062.552)

ББК 74.58

P68

Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового інституту соціально-педагогічної та мистецької освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Протокол № 10 від 18.04.2018р.

P68 Дискурс в умовах мінливості соціокультурного простору: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю до 95-річчя Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (20-21 квітня 2018 р.) / за заг. ред. д. філос. н., проф. Р. Олексенка. – Мелітополь: Видавництво МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2018. – 198 с.

ISBN 978-617-7566-19-8

МАТЕРІАЛИ ДРУКУЮТЬСЯ В АВТОРСЬКІЙ РЕДАКЦІЇ

У матеріалах конференції висвітлено проблеми зміни дискурсивних позицій в умовах мінливості соціокультурного простору, трансформація педагогічного дискурсу в залежності від життєвих цінностей особистості, методологічні аспекти дослідження соціокультурного простору, осмислення дискурсивних практик в історії світової філософії.

Рекомендовано науковцям, викладачам, учителям, державним службовцям, студентам – усім, хто цікавиться проблемами сучасного дискурсу в умовах мінливості соціокультурного простору.

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст текстів і не завжди поділяє думки авторів.

ISBN 978-617-7566-19-8

© Автори матеріалів, 2018

© Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 2018

ЗМІСТ

Александров Денис. Конструктивізм у філософському дискурсі вітчизняної педагогічної думки.....	6
Андрюкайтене Регіна, Олексійко Роман. До формування світоглядних орієнтирів сучасної людини.....	8
Анциферова Карина. Особливості розвитку музично-творчих здібностей дошкільників.....	10
Атаманчук Олександр. Формування ефективної системи моніторингу якості освіти.....	13
Афанасьєва Людмила. Філософування як смислотворення особистості.....	15
Баласєва Аліса. Актуальність проблеми ідентичності в добу глобалізації.....	17
Берегова Галина. Дисципліни філософського спрямування у структурі вищої освіти України.....	19
Білогур Влада. Розвиток спортивної науки в умовах змін спортивних цінностей.....	21
Бойченко Михайло. Влада дискурсивних практик.....	24
Власова Татяна. Дискурсивність тела и телесности в философии и культуре постмодерна.....	25
Волков Олександр. До визначення дескриптивної метафізики дискурсу.....	28
Волкова Віра. Концепт як єдність слова та дії.....	29
Воронкова Валентина. Рефлексія як складний соціальний, культурний і мисленнєво-діяльний процес осягнення та перетворення дійсності.....	31
Гапченко Олена. Принцип індивідуалізму в українському контексті.....	33
Глебова Наталія. Соціальна компетентність особистості фахівця в системі цілепокладань професійної галузевої освіти.....	36
Головчак Єлізавета. Аналіз ціннісних орієнтацій сучасних підлітків.....	39
Гончарук Дар'я, Українець Катерина. Інформаційна війна в сучасному світі як засіб впливу.....	41
Горичева Юлія. Роль та значення сільського зеленого туризму в процесі модернізації соціокультурного простору Херсонщини.....	43
Гоцуляк Володимир. Синергетична методологія в політичній науці.....	45
Двосєрська Н. Сенсорне виховання як засіб удосконалення навичок естетичного сприймання мистецьких творів у дітей дошкільного віку.....	48
Дольська Ольга. Інтелектуальне-когнітивні технології (технології мислення): до нової опції наукового аналізу.....	49
Евдокимова Світлана. Розвиток етнотуризму в інтеркультурних містах на прикладі міста Мелітополь.....	52
Єрмак Юлія, Кучинова Тетяна. Особливості формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх викладачів.....	54
Житнік Тетяна, Павленко Ольга. Твори мистецтва як засіб розвитку особистості дошкільника.....	56
Жигоренко Ірина. Філософ Владимир Соловьёв как переводчик.....	58
Замніус С. Образотворче мистецтво як основа художнього розвитку дитини.....	61
Землянський Анатолій. Дискурс історії: досвід феноменології.....	63
Іванікова Марія. Використання природничих ігор в ознайомленні дітей з природою.....	64
Ішук Г., Ермоленко Світлана. Порівняння як образне світосприйняття українців.....	67
Каспер Ігор, Ермоленко Світлана. Заперечення у сучасній українській мові.....	69
Кивляк Ольга. Соціокультурний вимір сучасної науки в умовах цифрового суспільства.....	72
Книш Інна. Інноваційні трансверсальні компетенції та їх роль у сучасному освітньому дискурсі.....	74
Колесник В'ячеслав. Існування у площині духовного розвитку особистості.....	76
Комінарь Тетяна. Гуманістичний аспект літературно-педагогічної спадщини Б. Грінченка.....	78
Комісар В. Особливості формування інтересу дошкільників до декоративно-прикладного мистецтва.....	81
Кононенко Галина. Діалогічна взаємодія як засіб формування пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку.....	82
Кореніюк Анна. Проблемы трансформации дискурсивных практик в структуралистской концепции М. Фуко.....	85
Курносєва Катерина. Розвиток ідей морального виховання у педагогічному дискурсі.....	87

Кучин Сергій. Державне регулювання процесу становлення культурного середовища у працях М.І. Тугана-Барановського.....	89
Кучина Катерина, Нежданова Ольга. Трансформація філософсько-педагогічного дискурсу проблем особистості.....	91
Лагода Альона. Місце чикліт у дискурсі жіночої прози.....	93
Лисакова Ірина. Діалогічний дискурс в сучасному музичному вихованні.....	94
Личковська Ірина. Методичний аспект вивчення ліро-спічних творів Івана Франка.....	97
Лінькова Тетяна. Проблема «свій – чужий» у феноменологічному дискурсі.....	99
Логвінова Олена. Методичні аспекти розвитку музичальності у дітей молодшого дошкільного віку в процесі сприйняття музики.....	101
Ляпунова Валентина. Формування толерантності майбутніх вихователів у педагогічному дискурсі професійної освіти.....	103
Максимов Олександр. Хімічна філософія М.В. Ломоносова.....	107
Малішева Анжеліка. «Розумний егоїзм» як прояв свободи та маркер зростання особистості.....	108
Масюк Олег. Сподівання як засіб осмислення майбутнього: гносеологічний аспект.....	111
Мелаш Валентина, Варениченко Анастасія. Ноосферний підхід у формуванні культурно-освітнього простору особистості майбутнього педагога.....	113
Митяй Зоя. Культурний ландшафт як знакова система.....	115
Михайленко Лілія. Особливості аксіологічних настанов студентів економічного закладу вищої освіти.....	117
Мілько Наталія. Діалог як умова взаємодії культур.....	120
Мовсесян Людмила. Концепт доля в історичній ретроспективі та у значенні для сучасного філософського дискурсу.....	121
Моїсєєнко Руслана. «Кассандра» Лесі Українки: сюжетно-композиційні особливості.....	124
Молодиченко Валентин, Молодиченко Наталія. Європейські цінності в системі формування аксіологічного поля українського суспільства.....	126
Muradian Vartan. Identity of a migrant in psychosocial aspect of arrival to new life conditions.....	129
Нестерова Марія. Концептуальні засади когнітивної трансформації педагогічного дискурсу: цінності та практики соціальної згуртованості в освіті.....	131
Олексенко Каріна. Місце філософії в контексті становлення творчої особистості.....	134
Пігмєнни Анастасія, Джеймс Мейс про національну спрямованість голодомору 1932-1933 років.....	137
Поццанко Ольга. Світоглядний дискурс в сучасному соціокультурному просторі.....	140
Прокіпюк Ляда. Театралізація соціокультурних комунікацій: методологічний аспект філософського осмислення.....	141
Прохорина Лариса, Зін'ялова Тетяна, Ненша Олександр. Екологічна освіта та виховання молоді як основа екологічної культури суспільства.....	143
Рихліна Ганна. Особливості гендерного виховання дошкільників.....	146
Рижик Наталія. Взаємозависимість концептів «воля» и «представление» в творческом наследии Артура Шопенгауэра.....	148
Грибінська Анастасія. Ідейне підґрунтя Кирило-Мефодіївського братства.....	151
Сасно Юлія. Експлікація аксіологічних проблем в умовах сучасної освіти.....	153
Семененко Анжеліка. Інноваційність як домінанта сучасної освіти.....	156
Ситник Юлія. Методологічний аспект дослідження трансформації мовно-національної ідентичності українців Донеччини протягом XX – початку XXI ст.....	158
Ставицька Катерина. Філософський дискурс лірики Ліни Костенко : методичний аспект.....	160
Стрілець Олена. Моніторингові дослідження – як сучасний механізм управління якістю математичної освіти.....	163
Сюсюкан Юрій. Удосконалення викладання фізики в університеті.....	166
Тараненко Галина, Куліда Оксана. Дискурсивна складова професійного саморозвитку майбутнього фахівця в умовах мінливості соціокультурного простору.....	169
Тесленко Тетяна. Відродження традицій приватної благодійності: у філософії та культурі сучасності.....	171

Троїцька Олена, Авдими́рець Ната́лія. Діалог у філософському і науковому супроводі дискурсивних практик.....	173
Хливнюк Тетяна. До проблеми формування теорії туризму як соціального феномену.....	175
Черних О., Ермоленко Світлана. Вокатив як виразник естетичних цінностей українців.....	177
Чигрін Інна, Жарков Віктор. Філософія як основа світосприйняття.....	179
Чумак Тетяна. Філософування як творче сприйняття світу.....	181
Шебанова Віталія. Трансформація дискурсу ставлення до їжі в умовах мінливості соціокультурного простору.....	183
Шевельова Катерина. Заняття як важлива форма ознайомлення дітей з природою.....	186
Шевченко Ганна. Роль сучасного комунікаційного простору у формуванні культури повсякдення студентської молоді.....	188
Щербак Вероніка. Розвиток музичного сприймання дітей в процесі слухання музики.....	190
Щербакова Ніна. Філософський дискурс трансформації ціннісних орієнтацій сучасної молоді України.....	193
Яриш Юлія. Інтермедіальність масової літератури в науково-критичному дискурсі.....	194

забезпечити інформаційно-комунікаційну підтримку освітнього процесу з математики (методистам);

Використовувати різноманітні методи, форми, способи та засоби контролю рівня навчальних досягнень учнів; приділяти увагу використанню тестових завдань, спрямованих не на відтворення означень, фактів, формул, а на з'ясування елементів та структури означень математичних об'єктів, їх місця в системі інших понять, операцій, які можна виконувати з об'єктом; його особливостей та властивостей; здійснювати постійну діагностику навчальних досягнень учнів; приділяти особливу увагу повторенню, систематизації та узагальненню знань школярів за змістовими лініями курсу (учителі математики).

Висновки. Моніторинг якості математичної освіти – це сучасний механізм управління якістю освіти. За його допомогою можна відстежувати стан освіти, у тому числі і природничо-математичної, і своєчасно коригувати будь-який процес в освіті.

Список використаних джерел

4. Хриков Є.М. Теоретико-методологічні засади моніторингу професійної школи. Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.experts.in.ua/baza/analytic/index.php?ELEMENT_ID=15669
5. В.В. Нагорняк. Моніторинг як дієвий інструмент у якості освіти. Вісник ТІМО. 2013. – №3-4. С. 26-28.
6. Л.М. Патріло. Моніторинг якості освіти у ВНЗ як механізм управління. Вісник ТІМО. 2013. – №5-6. С. 23-25.

УДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ФІЗИКИ В УНІВЕРСИТЕТІ

Сюсюкан Юрій

Науковий керівник: канд. пед. наук, доцент Бельчев П.В.

*Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького*

В наявності порушення системності навчання, переходу між шкільним і вузівським ланками фізичної освіти, розширення розриву між довузівською освітнім простором та вимогами в системі вищої професійної підготовки. Як наслідок, це призводить до загального зниження рівня і престижу інженерної освіти.

Оскільки фізика не є обов'язковою дисципліною на вступних іспитах до більшості вишів, зовнішнє незалежне оцінювання з фізики проходить дуже незначна частина школярів (35 тис. фізика проти 267 тис. українська мова). Аналіз результатів зовнішнього незалежного оцінювання з фізики 2017 року показав [1], що тест виявився занадком складним для більшості тестованих – середня складність виконання завдань становить 31,9 %; середнє значення балів учасників тестування зміщено вліво – 17 балів при максимально можливому балі 56, асиметрія 1,5. Найнижчим виявився відсоток виконання завдань відкритої форми з короткою відповіддю, де необхідно було самостійно отримати числову відповідь. Правильну відповідь на ці завдання дали 13,6 % тестованих. Низький відсоток виконання завдань з короткою відповіддю пояснюється не стільки високою складністю завдань (вони за експертними та апробаційними даними різні за складністю), скільки низьким відсотком учасників тестування, які взагалі приступали до виконання цих завдань: найвищий відсоток правильного виконання завдання – 21,6 % (завдання на знаходження коефіцієнта корисної дії), найнижчий відсоток – 3 % (завдання на механічні коливання та їхні характеристики). Жодне із завдань не виявилось дуже легким (не набрало більше 80 %). Найбільший відсоток виконання – 71,4 %.

Аналіз виконання завдань на знання теорії показав, що більшість тестованих має низький рівень теоретичної підготовки. Відсоток виконання цих завдань не перевищує 40. Відсоток виконання завдань на

розуміння фізичних явищ і процесів коливається від 10,1 до 42,8. Такий діапазон виконання завдань демонструє недостатньо сформовані вміння визначати загальні риси, розпізнавати прояви фізичних явищ та процесів, а також їхнє практичне застосування в техніці.

Аналіз статистичних результатів сертифікаційної роботи з фізики показав, що більшість учасників тестування має лише фрагментарні знання основних понять, законів, теорій, явищ та процесів, не має сформованих базових умінь та навичок з практичного застосування теорії. Низькі результати виконання завдань ілюструють серйозні проблеми фізичної освіти в середніх загальноосвітніх навчальних закладах – проблеми викладання предмета та систематичного вивчення й засвоєння знань. Загалом сертифікаційна робота з фізики виявилася складною (середній показник 31,9%).

Випускники технікумів і коледжів, що навчаються у ВНЗ за скороченою програмою, перебувають з точки зору вивчення фізики ще в гіршому становищі, ніж школярі. На першому курсі технікуму вся програма шкільного курсу фізики за 9,10 та 11 класи викладається за один навчальний рік.

Вважаючи на це в університеті був проведений вхідний контроль. На ньому оцінювались знання з фізики. Аналіз результатів показав, що показники успішності нижче, ніж ті самі показники за атестатами про середню освіту. Середнє відхилення результатів ректорського контролю відданих атестатів (або ЗНО) складає: щодо абсолютної успішності - 30 %, щодо якості - 50 %. Таким чином, оцінки з фізики в атестатах про середню освіту є суттєво завищеними.

Отже, студент, почавши навчання у вищому навчальному закладі, відчуває величезний дефіцит базових знань і зі значними психологічними переваженнями опановує вузівським курсом загальної фізики. Протягом першого періодичного контролю успішність з фізики не перевищує 60-70%.

Саме на курсі, де вивчається фізика, студент повинен не тільки здобувати знання з фізики, а й самостійно працювати з навчальним матеріалом в умовах ВНЗ, на лекціях, лабораторних та семінарських заняттях, повинен застосовувати певний стереотип навчальної діяльності.

Відомо, що привчання до розумової праці є більш важливим, ніж сам процес передачі знань. Воно досягається, головним чином, самостійною навчальною роботою студентів. Загальновідомо також, що найефективніше навчання досягається в процесі діяльності того, хто навчається. Тому основним фактором, стрижневою проблемою діяльності кафедр є організація самостійної роботи студентів.

Здебільшого під самостійною роботою студента розуміють роботу за межами розкладу занять. Проте самостійна робота студента має місце при всіх формах навчання, починаючи з лекції, а особливо під час лабораторних робіт, практичних занять, індивідуальних консультацій.

Збільшення годин на лекції з фізики та математики могло б позитивно вплинути на якість викладання цих дисциплін, але відбувається протилежне. Поліпшення викладання курсу фізики повинно відбуватися не тільки за рахунок збільшення годин на читання курсу, а й за рахунок інтенсифікації навчального процесу, поліпшення методичної роботи кафедри.

На наш погляд основними шляхами поліпшення підготовки студентів з фізики можуть бути: методичне удосконалення навчальної діяльності кафедри фізики, ретельний добір матеріалу дисципліни «Фізика», підвищення ефективності педагогічної роботи викладачів і стимулювання самостійної роботи студентів, інтенсифікація навчального процесу з фізики.

Важливим кроком у напрямі вдосконалення навчальної діяльності зі студентами з слід вважати модернізацію та перегляд змісту методичних матеріалів - інструкцій до лабораторних робіт, методичних вказівок до вирішення завдань і вивчення теоретичних питань курсу фізики.

Але, незважаючи на прикладені зусилля, ефект залишається слабким. Головна причина - відсутність мотивації і викликана цим слабка відвідуваність занять. В результаті вивчення курсу фізики студент повинен мати уявлення про основні принципи і законах фізики, а також мати чітке уявлення про межі застосування фізичних моделей і гіпотез, правильно формулювати фізичні ідеї, кількісно ставити і вирішувати фізичні задачі, вміти оцінювати порядок фізичних величин. Функція ж прикладних наук полягає у використанні цих знань для розробки конкретних технологій, пристроїв і процесів, спрямованих на вирішення тих чи інших специфічних завдань, що стоять перед суспільством.

Курс фізики та всі навчальні матеріали мають бути пристосовані до профілю вузу або спеціальностей; узгоджені з випускаючими кафедрами, повинні задовольняти їх потреби, але й давати знання з усіх розділів фізики.

Потрібно поліпшити мотивацію студентів до вивчення фундаментальних дисциплін, зокрема, показувати зв'язок фізики з майбутньою спеціальністю. В умовах, що склалися, необхідні пошуки інноваційних технологій навчання. Одним з таких підходів є комп'ютерна технологія. Комп'ютер дає освіті нові можливості. Можна вказати такі напрямки використання інформаційних технологій у курсі фізики: створення електронних навчально-методичних розробок; комп'ютерний фізичний практикум; створення електронного банку тестових матеріалів по всіх розділах курсу загальної фізики; тренування і контроль знань з фізики на різних етапах навчання (допуск до лабораторного робота, тестування знань в рамках кредитно-модульної системи); застосування дистанційних форм навчання.

Кафедра фізики і математики МДПУ імені Богдана Хмельницького має певний досвід у застосуванні інформаційно-комп'ютерних технологій. Це дозволить студентам мати більш оперативний доступ до електронних навчально-методичних розробок.

Зокрема застосування інформаційно-комп'ютерних технологій дає змогу здійснювати контроль підготовленості студентів до виконання лабораторної роботи тестуванням на комп'ютері.

Такий контроль є дієвим способом привчити студентів готуватися до заняття. При проведенні лабораторних занять через нестачу часу викладачеві складно проконтролювати студента, чи готовий він до виконання лабораторної роботи. Найчастіше студенти спочатку **крутять ручки приладу**, записують показання і тільки при співбесіді з викладачем з'ясовується, для чого це робилося.

Тестування з допомогою комп'ютерів дозволяє успішно справитися з цією організаційно-методичною проблемою і активізувати самостійну роботу студентів. У разі поганого результату тестування (нижче 60%) студент не допускається до роботи на установці і змушений додатково попрацювати над теоретичним матеріалом, потім ще раз пройти тестування.

Застосування інформаційних технологій дозволить створити навчальний текст з глосарієм (тобто словником термінів з тлумаченням), що запланований як науково-дослідна робота всіх викладачів кафедри фізики.

Висновки. В результаті таких дій кафедра має надію створити позитивну мотивацію і підвищити інтерес студентів до вивчення дисципліни «Фізика».

Список використаних джерел

1. Офіційний звіт про проведення в 2017 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти. Електронний ресурс. Режим доступу: [http:// testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2017/08/ZVIT_ZNO_2017_Tom_2.pdf](http://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2017/08/ZVIT_ZNO_2017_Tom_2.pdf)